

آسیب شناسی دیوارنگاره های شهر تبریز مبتنی بر اصول سواد بصری

افسانه پناهی^{۱*}، ابوالفضل عبداللهی فرد^۲، عباس غفاری^۳^{۱،۳} کارشناس ارشد پژوهش هنر، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران^{۲،۳} استادیار، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران

*نویسنده مسئول مکاتبات: Elena.ar.888@gmail.com

چکیده

دیوار نگاری به جهت تأثیرات قوی بصری خود و آفرینش زیبایی، هماهنگی فرم، نقش مهمی در خلق آثار معماری به ویژه زیباسازی عناصر شهری ایفا می کند. این پژوهش با روش توصیفی _ تحلیلی، نوع کیفی _ کمی است. بخش داده های تحقیق به روش کتابخانه ای شامل رجوع به آثار مکتوب، مجلات معتبر، گردآوری شده است. ضمن تحلیل ادبیات تخصصی موضوع چارچوب نظری مربوط طراحی شده و براساس الگوی امتیازدهی به نمونه های مطلوب به روش دلفی بررسی شده است. جمع آوری نمونه ها، به شیوه مشاهده ای، عکاس بر داری و مطالعات میدانی صورت گرفته است. براساس یافته های تحقیق و طبق تحلیل های انجام گرفته بر روی نمونه های منطبق بیشترین خواهان میانگین بدست آمده از مولفه های سواد بصری، توسط عنصر رنگ با ۹۱،۴۲ درصد، پایین ترین میانگین بدست آمده از پیام تبلیغاتی با درصد ۱،۴۲ درصد می باشد. نشان دهنده این امر می باشد که رابطه معناداری میان متغیر اصول سواد بصری و دیوارنگاره های منتخب وجود دارد. از مهم ترین آسیب های این تحقیق، نداشتن شناخت کافی هنرمندان این حوزه، از اصول مبادی سواد بصری و بکار نیستن آنها در طرح ها و ترکیب بندی های دیوارنگاره ها، باعث می شود اجزاء، فرم و رنگ بندی اثر بدرستی اجراء نشوند و کیفیت دیوارنگاره ها کاهش یابد. از این رو رعایت و استفاده از اصول سواد بصری، نه تنها یک ضرورت می باشد بلکه نوید دهنده دیوارنگاره هایی با کیفیت بیشتر در آینده نیز می باشد.

کلمات کلیدی: دیوار نگاره، آسیب شناسی، سواد بصری، شهر تبریز

مقدمه

هنر دیوارنگاری از گذشته های دور تا کنون در بین تمدن های متفاوت از جایگاه مناسبی برخوردار بوده است و به عنوان سندی از چگونگی تفکر، شیوه ی زندگی، آداب و رسوم و فرهنگ یک جامعه همواره مورد مطالعه ی مردم شناسان و جامعه شناسان قرار داشته است. « چون هنر همواره و مخصوصا در آغاز با همه ی فعالیت های زندگی انسان همراه بوده است، هیچ گاه نمی توان پویش های هنری را برکنار از سایر جلوه های زندگی بررسی کرد » (آریان پور، ۱۳۸۸: ۱۵). زبان وسیله ی ارتباط است و استفاده از آن برای انسان طبیعی است. شکل اولیه و ناب زبان سمعی بوده و به تدریج سواد، که عبارت است از توانایی خواندن و نوشتن، تکامل یافته است. ساختن ابزار ساده یا فراورده های صنایع دستی، طرح یک نشانه یا سمبل، و بالاخره تصویر سازی و نقاشی، باید در جریانی تکاملی شبیه به تکامل زبان قرار گیرد، و طی آن استعداد های بشری به کار گرفته شود. بیان به شیوه ی تصویری، تحت شرایط گوناگون، نزد مردم معانی متفاوتی می یابد. این نوع بیان، در هر حال محصول نوعی آگاهی انسانی است. شیوه ی زبان تصویری در برگیرنده ی کلیه پیام هایی است که هر یک به نوبه ی خود موارد استفاده ی خاصی دارند. منظور از یادگیری این شیوه، ایجاد توانایی تولید و فهم این گونه پیام ها در